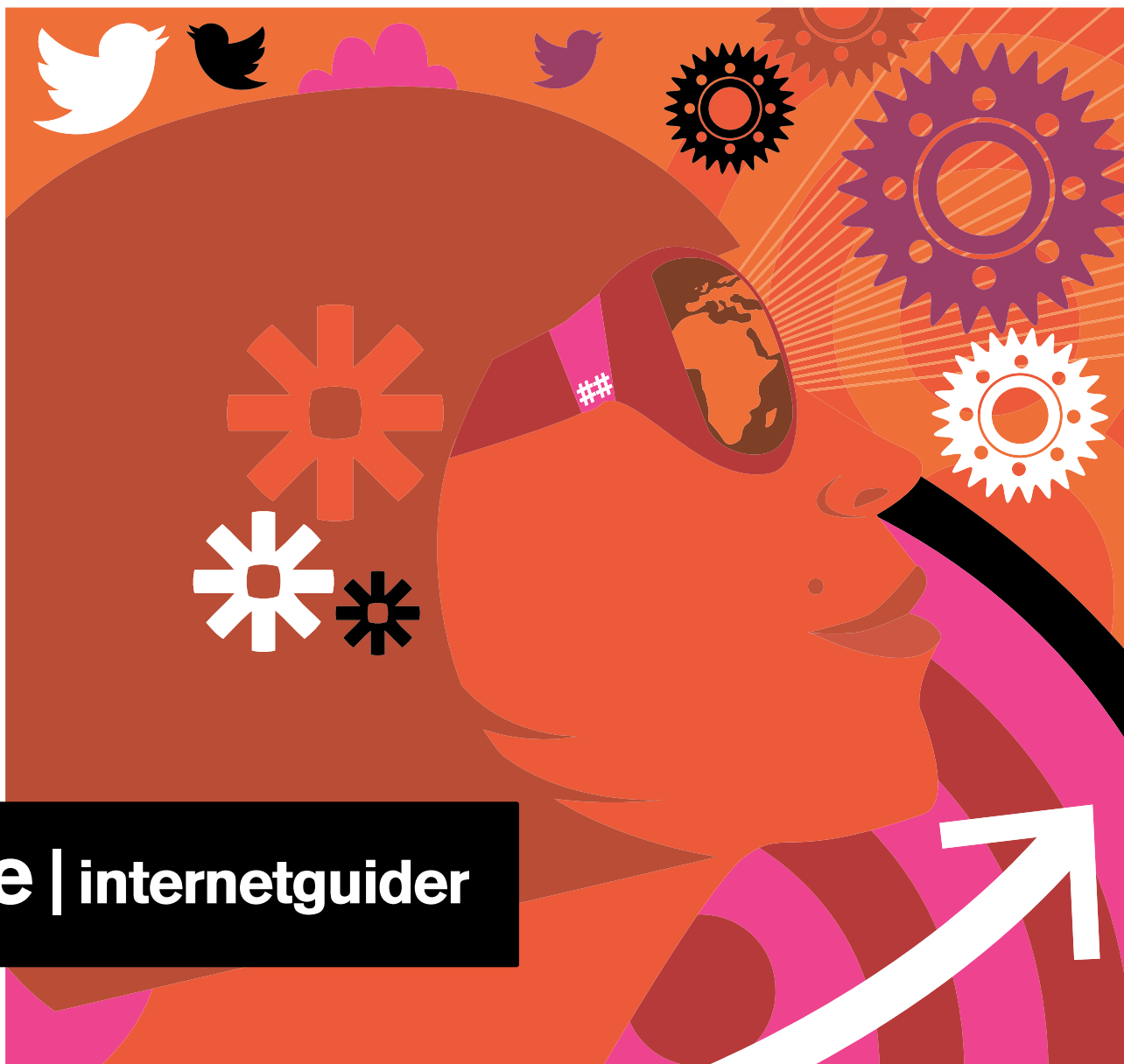

.se

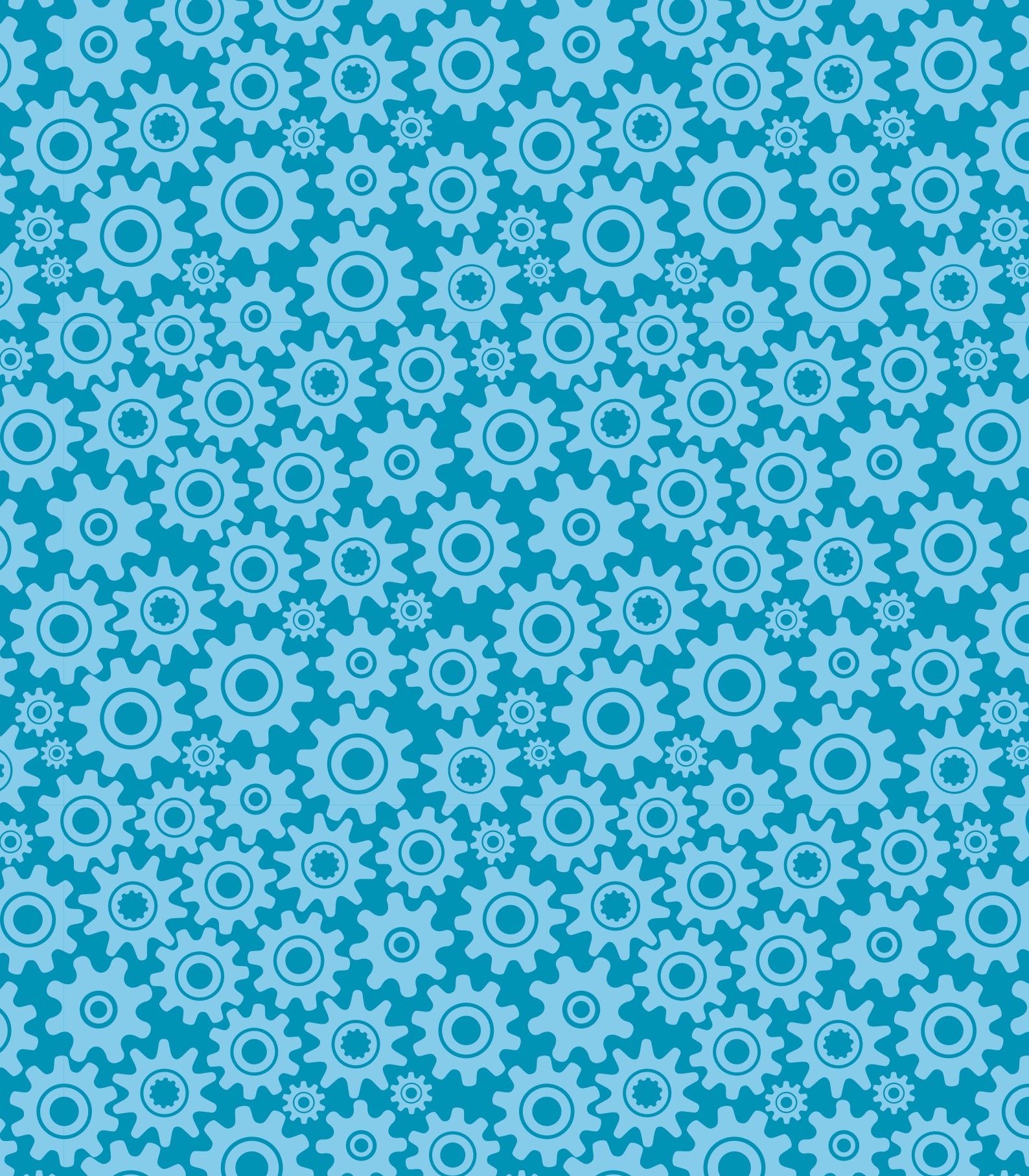
Anders Thoresson

Häng med i informationsflödet

– gratisverktygen som ger dig koll

.se | internetguider

Anders Thoresson

Häng med i informationsflödet

– gratisverktygen som ger dig koll

Häng med i informationsflödet

.SE:s Internetguide, nr 33

Version 1.0 2014

Anders Thoresson

Texten skyddas enligt lag om upphovsrätt och tillhandahålls med licensen Creative Commons Erkännande 2.5 Sverige vars licensvillkor återfinns på creativecommons.org, för närvarande på sidan creativecommons.org/licenses/by/2.5/se/legalcode.

Illustrationerna skyddas enligt lag om upphovsrätt och tillhandahålls med licensen Creative Commons Erkännande-DelaLika 2.5 Sverige vars licensvillkor återfinns på creativecommons.org/licenses/by-sa/2.5/se/

Vid bearbetning av verket ska .SE:s logotyper och .SE:s grafiska element avlägnas från den bearbetade versionen. De skyddas enligt lag och omfattas inte av Creative Commons-licensen enligt ovan.

.SE klimatkompenserar för sina koldioxidutsläpp och stödjer klimatinitiativet ZeroMission. Se www.zeromission.se för mer information om ZeroMission.

Författare: Anders Thoresson

Redaktör: Hasse Nilsson

Projektledare: Jessica Bäck

Formgivning: Bedow

Omslagsillustration: Camilla Atterby

Andra upplagan, första tryckningen.

ISBN: 978-91-87437-11-3

.SE (Stiftelsen för Internetinfrastruktur) ansvarar för Internets svenska toppdomän. .SE är en oberoende allmännyttig organisation som verkar för en positiv utveckling av Internet i Sverige.

Alla .SE:s Internetguider

Du hittar alla .SE:s utgivna Internetguider på www.iis.se/guider.

Du kan beställa en prenumeration på nyttgivna guider genom att skicka namn och adress till publikationer@iis.se.

Organisationsnummer: 802405-0190

Besöksadress: Ringvägen 100 A, 9 tr, Stockholm

Brevledes på .SE Box 7399, 103 91 Stockholm

Telefon: +46 8 452 35 00. Fax: +46 8 452 35 02

E-post: info@iis.se www.iis.se

.se

Innehåll

FÖRORD	5
VAD ÄR OMVÄRLDSBEVAKNING?.....	7
Nålar och höstackar.....	8
Fokus på tjänster som är gratis eller väldigt billiga.....	9
RSS – NAVET I DIN OMVÄRLDSBEVAKNING.....	11
RSS-läsaren är brevlådan.....	11
RSS-flödet är prenumerationen.....	12
Söka med och i RSS.....	15
RSS från andra källor.....	16
FACEBOOK.....	17
Facebooks grupper.....	17
Facebooks sidor.....	17
Facebook Paper.....	18
TWITTER.....	19
Hitta konton att följa.....	19
Geografiskt sök.....	19
Använd ett program.....	20
Daglig sammanfattning via e-post.....	20
OMVÄRLDSBEVAKNING MED ÖRONEN.....	21
EN ROLL, TVÅ MÅL, TRE FILTER.....	23
Redaktörsrollen.....	23
Mänskligt och automatiskt redaktörskap.....	24
De två målen: Personanpassat och automatiskt.....	25
Tre sorters filter.....	26
Den kända källan.....	26
Det kända ämnet.....	26
Den kända platsen.....	26
HITTA OCH HANTERA.....	27
RSS har vissa likheter med e-post.....	27
...men också en stor skillnad.....	27
En inkorg.....	28
Dags att tömma inkorgen.....	30
Sortera smart.....	31
Undvik nyhetsbrev om det finns alternativ.....	33
Aktiv omvärldsbevakning.....	34
KÄLLKRITIK.....	35
BETALTJÄNSTERNA.....	37

Förord

Slår du upp ordet "omvärldsbevakning" i Nationalencyklopedien inleds förklaringen så här:

“De processer genom vilka företag och andra organisationer inhämtar och uttolkar information om konkurrenter, teknisk utveckling, politiska risker och affärsmöjligheter.”

I den här Internetguiden hjälper jag dig med den första hälften, inhämtningen av information. Guiden och extramaterialet du laddar ned från www.iis.se/guider vänder sig till dig som i jobbet behöver hålla koll på vad som händer i politiken, hos konkurrenter eller hur den tekniska utvecklingen förändrar förutsättningarna i din nisch. Men tipsen och råden kan du givetvis också använda privat.

Min förhoppning är att du ska ha lika stor nytta och glädje av nättjänsterna, programmen och arbetsmetoderna som jag har.

Lycka till i informationsjakten!

Anders Thoresson, Vänersborg, våren 2014

OI

Vad är omvärldsbevakning?

Med jämna mellanrum publicerar analysfirmor och andra företag siffror som försöker kvantifiera nätets storlek.

Men i det här sammanhanget spelar det ingen roll exakt hur stort nätet är eller hur snabbt det växer. Det räcker med att konstatera att mängden information på nätet är enorm, att den snabbt blir större och att det faktiskt krävs genomtänkta strategier för att hantera den.

Tack vare nätets sökmotorer kan vi i den här stora informationsmängden ofta hitta det vi letar efter. Om nätet är en gigantisk höstack är söktjänsterna metalldetektorer som med varierande precision hjälper oss att hitta (informations-)nålar. Räcker det inte med att knappa in tre, fyra nyckelord kan vi skaffa oss en värstingmodell till metalldetektor (till exempel komplettera sökorden med kommandon som begränsar sökningen till ett visst domännamn eller att bara gälla pdf-dokument) och öka chanserna för att vårt sökande ska bli lyckosamt.

Men för den som vill hålla koll på senaste nytt i sina ämnen är sökningar inte ett effektivt sätt. Det ena problemet handlar om arbetsinsatsen. Att söka är att utföra en aktiv handling. Den tar därmed tid och ska dessutom kommas ihåg att utföras. Inte heller är det säkert att något nytt publicerats sedan sist.

Det andra problemet handlar om hur söktjänsterna rangordnar resultatlistan. Ambitionen är att placera den mest relevanta länken överst. Samma sökning utförd med några veckors mellanrum kan därför ge samma tio träffar på första sidan, trots att det publicerats nya artiklar, rapporter och blogginlägg om ämnet mellan tillfällena.

För att bli så effektiv som möjligt i sin omvärldsbevakning på nätet måste målet istället vara att den i så stor utsträckning som möjligt ska vara automatiserad. Du ska lägga minimalt med tid på att leta efter information, maximalt med tid på att använda den. ▶

När man omvärldsbevakar räcker det inte heller med att fokus bara ligger på "relevant". Det finns också en tidsaspekt.

Handlar det om ett bevakningsområde där mängden nytt varje dag eller vecka är litet vill du kanske se allt nytt.

Men är mängden nytt ofta stor och blir målet för omvärldsbevakningen sannolikt att kombinera tidsaspekten och relevansen till ett mål: Vi vill hitta det mest relevanta som publicerats om X den senaste dagen eller den senaste veckan.

Med detta sagt: Den automatiska omvärldsbevakningen har inte som ambition att ersätta de manuella sökningarna. Det finns givetvis en plats för dem båda – bevakning för ett ständigt flöde, sökning i jakten på något specifikt.

Det är inte heller en målsättning att flödet som kommer via omvärldsbevakningen bara ska innehålla sånt du vet att du vill veta utan också en hel del sånt du inte visste att du vill veta. Om sökningar i första hand ger svar på frågor du ställer så ska flödet också ge svar på frågor som du inte visste att du var intresserad av. Du ska upptäcka snarare än hitta.

Nålar och höstackar

I mars 2011 skrev den amerikanske författaren Nicholas Carr ett blogginlägg med

rubriken *Situational overload and ambient overload*¹. I texten delar han upp begreppet "informationsstress" i rubrikens två delar: Den första handlar om något som kan liknas vid jakten på en nål i en höstack. Man vet exakt vad man letar efter och behöver verktyg för att hitta det. Här blir nätets söktjänster stadigt bättre på att hjälpa oss.

Den andra typen av "information overload" handlar om verktyg som jobbar åt oss i bakgrunden. Det är filter som ska söka i nätets kontinuerliga informationsflöden och välja ut det som passar den enskilda användarens intressen och behov.

Och där, menar Nicholas Carr, kommer bra filter bara att förvärra känslan av att det finns för mycket: Bra filter kommer att hjälpa oss hitta nålarna i den höstack som flödet från webbplatser, Twitter och nätets alla andra tjänster utgör. Men de kommer att hitta nålarna med en aldrig tidigare skådad precision. Nålarna som hittas kommer att bli fler, och av just det slag som du letar efter. Knappnålar med blå huvuden eller stora säkerhetsnålar, allt efter ditt intresse.

Bra filter kommer att bygga högar stora som höstackar – men av nålar istället för hö.

"The cause of situational overload is too much noise. The cause of ambient overload is too much signal," hävdar Nicholas Carr i sin text.

¹ <http://www.roughlytype.com/?p=1464>

Sannolikheten för att du ska uppleva det här problemet är stor. Ju bättre du blir på att hitta webbplatser som skriver och personer som tipsar om de saker som du är intresserad av, desto oftare kommer du hitta saker som ser ut att vara intressanta nog att läsa. Men inse och acceptera att du aldrig kommer att hinna läsa allt! Och var inte sentimental – gallra hårt i dina flöden och radera det som du inte längre har glädje av eller hinner med.

Den stora utmaningen är att bygga en höstack som är lagom stor att leta i.

Fokus på tjänster som är gratis eller väldigt billiga

För den med en budget som räknas i hundratals eller kanske tusentals kronor i månaden finns många kommersiella, avancerade tjänster för omvärldsbevakning.

Men den här internetguiden tar sikte på de lösningar som finns i andra ändan av prisskalan. De alternativ som du kommer att få tips om här är gratis eller kostar på sin höjd några hundralappar om året att använda.

Tanken är att du som behöver omvärldsbevaka i yrket ska kunna komma igång utan att någon i organisationen först ska godkänna investeringen. Och för dig som har ämnen du av privata skäl vill

hålla koll på ska kostnaden inte heller vara ett hinder på vägen.

I de kommande fyra kapitlen går vi översiktligt igenom hur RSS, Facebook, Twitter och podcasts kan användas för omvärldsbevakning. Därefter följer kapitel med tips och resonemang om hur omvärldsbevakningen kan struktureras.

Från Internetguidernas webbplats www.iis.se/guider finns ett kompletterande pdf-dokument, "Kom igång med RSS och Twitter" att ladda ner. I det XL-materialet finns mer detaljer om hur de olika tjänsterna och programmen kan användas. ●

02

RSS – navet i din omvärldsbevakning

RSS är som ett tidningsbud för internet. Istället för att behöva ta sig till tryckeriet och hämta tidningen får prenumeranterna den levererad i brevlådan varje morgon. Och den som prenumererar på mer än en tidning klarar sig med en brevlåda, det behövs inte en låda för varje tidning.

Om du börjar använda RSS behöver du inte längre surfa in på de webbplatser (tryckerier) du är intresserad av. Nya rubriker kommer istället att levereras till din RSS-läsare (brevlådan) i takt med att de publiceras.

Och precis som med morgontidningen går det att skaffa flera prenumerationer till RSS-läsaren. 10, 100, 1000 – det spelar ingen roll hur många prenumerationer, RSS-flöden, du lägger till. Alla hamnar på ett och samma ställe och du slipper surfa från webbplats till webbplats för att se om något nytt har publicerats sedan sist. En av de stora fördelarna med RSS är alltså att man sparar tid. En annan är att man inte

riskerar att missa intressanta rubriker. En insatt branschblogg som bara publicerar ett nytt inlägg i månaden kan i värsta fall vara lätt att glömma bort. Med en RSS-prenumeration elimineras den risken: När ett nytt inlägg publiceras dyker det upp i RSS-läsaren.

RSS är en teknik med många år på nacken och som kan användas på flera olika sätt. Förkortningen står för *really simple syndication* och är i grund och botten ett sätt att transportera information på internet. Vi kommer att använda RSS just för att samla i första hand rubriker och artiklar från många olika webbplatser på ett och samma ställe, men vi ska också använda RSS för att hämta in ytterligare några sorters information.

För att kunna använda RSS behöver du alltså två saker: En RSS-läsare och ett antal RSS-flöden som du vill prenumerera på.

RSS-läsaren är brevlådan

RSS-läsare går att placera i två huvudsakliga kategorier: Tjänster på nätet som du använder i din webbläsare och program som du installerar i din dator, mobiltelefon eller surfplatta. Men i praktiken är det vanligaste en kombination mellan tjänst och program: Programmen som du installerar i dina prylar kopplas till en tjänst ►

- på nätet. Därmed kan du läsa dina RSS-prenumerationer oavsett var du befinner dig. Dina olästa artiklar kan du bläddra igenom på den apparat du har tillgänglig och det som du markerar som läst på ett ställe blir automatiskt markerat som läst i de andra prylarna också.

Även om det finns RSS-program som saknar koppling till en RSS-tjänst på nätet är rekommendationen därför att välja en RSS-tjänst på nätet dit du kan koppla program i telefon och dator.

Några av de nätbaserade RSS-tjänsterna är helt gratis, andra kostar någon hundralapp per år. Samma gäller för program till dator, platta och telefon – både gratisalternativ och sådana som kostar pengar finns att välja bland. Kostnaden ligger ofta under hundra kronor och eftersom det är lätt att byta från en RSS-läsare till en annan är det enkelt att prova dig fram tills du hittar en kombination som du är nöjd med.

RSS-flödet är prenumerationen

För att ha glädje av din RSS-läsare behöver du fylla den med prenumerationer. Du kan hitta dem överallt på webben. Vanligast är de hos nättidningar och bloggar. Kanske har du redan sett ikonerna med en punkt och två cirkelsegment, ofta i vitt på en orange platta. Den visar att det

Tips!

Nätbaserade RSS-läsare

- Feedly – www.feedly.com
- Feedbin – www.feedbin.com
- Feedwrangler – www.feedwrangler.com
- Digg Reader – www.digg.com/reader
- Newsblur – www.newsblur.com
- The Old Reader – www.theoldreader.com

På respektive webbplats finns länkar till de program som kan kopplas till tjänsterna.

Obs!

Missa inte XL-materialet!

I XL-materialet ”Kom igång med RSS och Twitter” finns en mer handfast introduktion till RSS. Har du aldrig tidigare använt RSS är den en bra startpunkt. Finns att ladda på www.iis.se/guider.

Tips!

Att byta RSS-läsare är enkelt

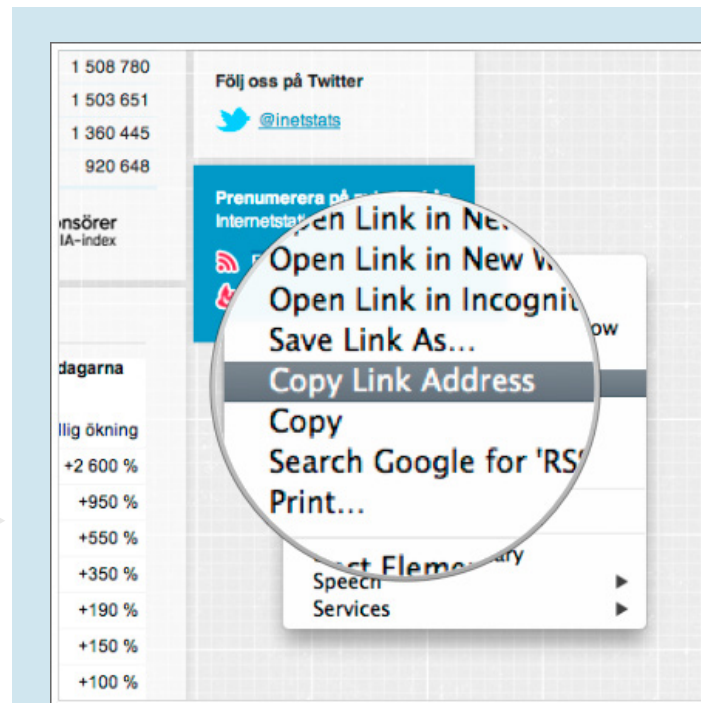
Grundfunktionen i alla RSS-läsare är densamma: Du lägger till RSS-flöden du vill följa och sedan trillar nya rubriker och texter in.

Skillnaderna hittar du istället i utseende och extrafinesser. Om du efter ett tag upptäcker att du inte är nöjd med den RSS-läsare du har valt är det lätt att byta till en annan. De allra flesta RSS-läsare stödjer en teknik som heter OPML, Outline Processor Markup Language. En OPML-fil innehåller alla prenumerationer du lagt till i din RSS-läsare. Genom att använda din RSS-läsares exportfunktion kan du spara OPML-filen på din dators hårddisk och sedan lägga in den i en annan RSS-läsare som du vill testa.

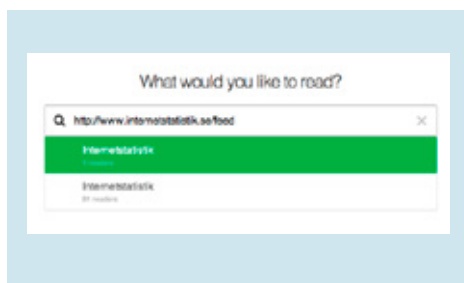
finns ett eller flera RSS-flöden att lägga till i din RSS-läsare.

Oavsett var på nätet du hittar ett flöde du är intresserad av lägger du till en ny prenumeration i din RSS-läsare på samma sätt:

På de webbplatser du brukar besöka, håll ögonen öppna efter RSS-ikonen.

- ▶ När du hittar en RSS-ikon på en webbplats du vill hålla koll på, högerklicka på ikonen och välj *Kopiera länken* eller motsvarande, beroende på vilken webbläsare du använder. RSS-prenumerationer är nämligen i själva verket webbadresser till speciella sidor på den webbplats du vill följa. Det är genom att lägga till den adressen i din RSS-läsare som du skapar en ny prenumeration.

Sista steget är därför att växla till din RSS-läsare. Beroende på om du använder ett program eller en webbtjänst kommer saker och ting se olika ut, men grundprincipen är den samma: Det finns ett kommando för att skapa en ny prenumeration. Välj det och klistra in adressen du kopierade i steget innan.

Så, klart! Du har skapat din första prenumeration i din RSS-läsare!

Det här är ett exempel på en omvärldsbevakning som bygger på en känd källa,

en nättidning eller en blogg som du tycker är intressant. Tidningen eller bloggaren publicerar ofta saker som du vill läsa. Istället för att surfa in på webbplatsen ett par gånger i veckan kan du lägga till RSS-prenumerationen i din RSS-läsare och få alla nya rubriker skickade till den.

Tips!

Ett enklare sätt att prenumerera

Vissa RSS-läsare, bland andra Feedly och Feedbin, har funktioner för att hitta de RSS-flöden som finns på en webbplats. Istället för att själv leta efter ett RSS-flöde på .SE:s blogg (www.iis.se/blogg) kan du i de RSS-läsarna mata in samma adress. RSS-läsaren visar då vilka RSS-flöden som finns att välja bland.

Om RSS-läsaren du använder har den funktionen är den ofta bättre än att själv leta efter RSS-flöden på de webbplatser som du är intresserad av. Anledningen är att det inte alltid går att se på en webbplats att det finns ett RSS-flöde att prenumerera på. Av olika skäl är de istället dolda bakom kulisserna. Som besökare på webbplatsen hittar man dem inte, men vissa RSS-läsare har funktioner för att leta upp dem.

I XL-materialet "Kom igång med RSS och Twitter" finns tips om hur du kan hitta RSS-flöden. Du laddar ned dokumentet från www.iis.se/guider. Till de flesta webbläsarna finns tilläggsprogram som visar RSS-ikonen om det finns ett eller flera RSS-flöden på den aktuella webbsidan.

Söka med och i RSS

RSS-flöden från dina favoritsajter är ett sätt att hålla koll på källor som du vet ofta publicerar saker som du är intresserad av. Men med RSS går det också att leta efter relevanta artiklar som publiceras på webbplatser som du inte känner till.

På webben finns flera söktjänster där du matar in sökord på samma sätt som när du använder en vanlig sökmotor. Men istället för att visa resultatet i din webbläsare kommer sökresultatet som ett RSS-flöde som du lägger till i din RSS-läsare.

Genom att skapa RSS-flöden från söktjänster som kartlägger stora delar av webben skapar du en bevakning för källor som du inte känner till. Problemet är att webben är stor. Med väldigt generella sökord kommer antalet nya rubriker i de sök-baserade flödena därför att bli gigantiskt. Men kan man avgränsa sina söktermer på ett bra sätt är det ett effektivt sätt att bevaka. En restaurangägare kan till exempel skapa en bevakning på restaurangens namn och den vägen hitta blogginlägg som gäster har skrivit. Det här är alltså ett sätt att "söka i framtiden".

Det går också att söka i de RSS-flöden du har valt att prenumerera på. Om söktjänsterna gör det möjligt att bevaka hela webben är det här ett sätt att hitta det som är

intressant från de källor du själv väljer. Ett exempel gör det tydligt hur det här kan vara till glädje: Både på regeringens och riksdagens webbplatser finns många RSS-flöden att välja bland. Men det är inte säkert att du är intresserad av allt som kommer i dem. Kanske sitter du som tjänsteman i en av landets kommuner och vill bli uppmärksam när kommunen nämns i en artikel. Genom att lägga till en nyckelordsbevakning i din RSS-läsare kommer den att leta efter kommunens namn och visa dig varje gång den nämns i något av de flöden som du prenumererar på.

Lista!

Sökmotorer med resultat som RSS-flöden

- Google Alerts – www.google.com/alerts
- Bing – www.bing.com
- Yahoo News – news.yahoo.com
- Twingly Blog Search – www.twingly.com/search

Flera av de här bevakningstjänsterna gör det också möjligt att få nya sökresultat som e-post. Om du redan får väldigt mycket e-post, undvik det alternativet. Försök istället att låta inkorgen i e-postprogrammet innehålla mail från personer som verkligen vill dig något och sköt omvärldsbevakningen med din RSS-läsare.

Lista!

Exempel på RSS-läsare med sökfunktion

- Feedwrangler – nätbaserad RSS-läsare
- Feedbin – nätbaserad RSS-läsare
- Feedly – nätbaserad RSS-läsare (Feedly saknar dock i skrivande stund funktion för att spara sökningar som uppmärksammar dig på att en ny artikel matchar sökningen. I stället måste du komma ihåg att med jämna mellanrum göra den manuellt.)
- ReadKit – RSS-läsare för Mac

▶ RSS från andra källor

Nyhets sajter, bloggar och sökningar är tre typer av källor där det går att hitta RSS-flöden att prenumerera på. Men det finns fler exempel.

Många bloggverktyg skapar ett RSS-flöde för kommentarerna till varje enskilt inlägg. Om du läst ett blogginlägg med en intressant diskussion i kommentarsfältet kan du alltså fortsätta att följa den genom att prenumerera på RSS-flödet för kommentarerna till just det inlägget.

Mynewsdesk och Cisionwire är två tjänster som företag och organisationer använder för att skicka ut pressmeddelanden. Och båda tjänsterna erbjuder möjlighet att skapa prenumerationer via RSS.

Slutligen finns det en del webbplatser där det är möjligt att prenumerera på skräddarsydda RSS-flöden. Arbetsförmedlingen är ett exempel. På Arbetsförmedlingens webbplats går det att söka efter lediga jobb baserat på ort, yrke eller en kombination av ort och yrke. Och istället för att besöka webbplatsen och göra om sökningen går det att få den levererad som ett RSS-flöde.

Det finns kort sagt anledning att träna ditt öga att hålla utkik efter RSS-ikonen på de webbplatser som du brukar besöka. ●

03 Facebook

Facebook startade som en mötesplats för människor som redan har en personlig relation. Men i takt med att tjänsten har utvecklats från en sajt för amerikanska studenter till en social plattform för en stor del av alla människor som använder nätet har möjligheterna förändrats.

Facebooks grupper

Grupper är virtuella rum där Facebook-användare som inte nödvändigtvis är vänner med varandra kan diskutera gemensamma intressen. Eftersom många ämnesinriktade grupper innehåller både diskussioner och länkar till relaterade artiklar på webben kan de vara ett väldigt effektivt sätt att ägna sig åt omvärldsbevakning.

Genom att använda Facebooks sökfunktion kan du försöka hitta grupper som handlar om dina intressen. Lyckas du inte finns möjligheten att skapa en egen grupp för att sedan bjuda in personer som du tror kan delta i en kreativ och konstruktiv diskussion.

När du skapar en ny grupp på Facebook kan du bland annat välja om den ska vara öppen, sluten eller hemlig. I en öppen grupp kan vem som helst läsa inlägg och se vilka som är medlemmar, oavsett om personen själv är med i gruppen eller inte. I en sluten grupp kan bara de som är medlemmar se inläggen, medan alla andra kan se vilka som är med i gruppen. En hemlig grupp syns bara för dem som är medlemmar, och det krävs också att man är med i gruppen för att se vilka de andra medlemmarna är och vad de skriver.

Facebooks sidor

På Facebook är sidor en slags användarprofil för bland annat företag och organisationer, det vill säga annat än enskilda individer. Leta efter de företag och organisationer du är intresserad av med hjälp av sökfunktionen. Om de verkar posta den typ av information som du är intresserad av på sin Facebook-sida, följ den. ▶

► **Facebook Paper**

Tidigt 2013 lanserade Facebook den nya iPhone-appen Facebook Paper i USA. I appen finns det vanliga nyhetsflödet från vännerna på Facebook. Men användaren kan också lägga till avdelningar för de ämnen som intresserar hen. I den första versionen av appen går det bland annat att välja flöden med toppnyheter, affärsnyheter, sport och teknik.

Uppenbarligen experimenterar Facebook med idéer om hur företaget ska kunna ge användarna en ökad koll på vad som händer på resten av webben också, med länkar till artiklar som de är intresserade av. ●

04 Twitter

På Twitter sker kommunikationen med högst 140 tecken åt gången. Fler får inte plats i det som kallas en tweet, ett meddelande på tjänsten.

För den som vill använda Twitter för omvärldsbevakning finns två huvudsakliga sätt: Hitta intressanta diskussioner och hitta konton som tipsar om länkar till andra webbplatser runt om på nätet.

Vilka konton du följer på Twitter är därför avgörande för vilken nytta och glädje du har av tjänsten.

Hitta konton att följa

Som twitteranvändare kommer du successivt att hitta nya konton att följa. Den stora utmaningen är att komma igång, att hitta de första. Här är sökfunktionen till hjälp.

Börja med att leta efter kollegor och nyckelpersoner i din bransch eller din intresse-sfär. Titta igenom deras flöde för att avgöra om de verkligen skriver om sånt du är intresserad av. Om svaret är ja, följ kontot.

När du hittat ett första konto du vill följa är du redan en bra bit på väg. Varje konto ger nämligen tips om nya:

- Du kan se vilka andra personer eller organisationer kontot diskuterar med (se rutan på nästa sida). Kanske kan några av de kontona vara intressanta för dig?
- Du kan se vilka andra som kontot följer och du kan se vilka andra som följer kontot. Båda listorna innehåller sannolikt fler konton som du är intresserad av.
- Du kan se vilka hashtaggar (se rutan om hashtaggar) kontot använder. Klicka dig vidare och se vilka andra konton som också använder den hashtaggen.

Genom att upprepa de här stegen kommer du successivt att hitta fler och fler konton på Twitter som du vill börja följa.

Geografiskt sök

Sökfunktionen på Twitter fungerar som de flesta sökfunktioner: Du matar in orden du är intresserad av eller möjligen hashtaggen, tycker på sök och får upp en träfflista.

Men Twitter har också en sökfunktion som är lite mer speciell: Möjligheten att söka efter twitterinlägg gjorda på en viss plats. Många twitterprogram, främst de som används i mobiltelefoner och pekplattor, ►

Tips!

Mentions och hashtaggar

På Twitter har två specialtecken fått särskild betydelse: @ och #.

Ett @ används för det som kallas för mentions. När tecknet läggs till framför ett annat kontonamn blir den användaren uppmärksam på att hen omnämns (engelskans "mention"). I en twitterdiskussion med .SE skriver du alltså @stif-

telsen för att de som sköter twitterkontot ska se vad du skriver till dem.

En # följd av ett ord eller en förkortning är det som kallas för hashtag, ett sätt att ge inlägg på Twitter nyckelord som talar om vad de handlar om. Ofta används hashtaggar för att exempelvis samla diskussioner på en konferens. .SE:s Internetdagarna brukar använda #indXX där XX ersätts med två siffror för året. Hashtaggar påminner delvis om grupperna på Facebook: De gör det möjligt att ha ämnesorienterade diskussioner även med konton som du inte följer på Twitter.

lägger till information om var i världen användaren befann sig när hen gjorde uppdateringen. Därmed går det också att söka med gps-koordinater som sökterm.

Funktionen kan till exempel vara användbar om du befinner dig på en konferens och vill hitta deltagare som är aktiva på twitter. Jobbar du med krisberedskap eller som journalist vill du kanske se om någon twittrar från en olycksplats. Är du kaféägare vill du kanske se vad dina gäster skriver om sin fika hos dig.

Använd ett program

Du kan använda Twitter från företagets webbplats, twitter.com. Men beroende på vilka behov du har kan det finnas anledning att istället välja något av alla de twitterprogram som finns för dator eller telefon. Om du efter ett tag upptäcker att du har nytta av sökfunktionen och dess-

utom börjar skapa egna listor kan du exempelvis med program som Tweetdeck lägga upp flera kolumner bredvid varandra. En visar ditt vanliga twitterflöde, en andra visar sökningar på en viss hashtag, en tredje vad ett antal utvalda konton på en viss lista skriver och så vidare.

Daglig sammanfattning via e-post

Har du inte tid att dagligen följa flödet på Twitter kan du ändå ha glädje av de konton du valt att följa. Bland inställningarna finns nämligen möjligheten att få e-post med de populäraste länkarna. Grundtanken är enkel: Du väljer själv vilka konton du följer på Twitter och är sannolikt intresserad av länkar som de tipsar om. Om flera konton tipsar om samma länk ökar sannolikheten för att du är intresserad av den och den kommer därmed vara med i mejlet som dyker upp i din inkorg. ●

05

Omvärldsbevakning med öronen

Så här långt har de verktyg vi gått igenom krävt att du kan rikta uppmärksamheten mot en skärm. Men med de senaste årens explosion för podcasts behöver du inte använda ögonen. Öronen duger också bra.

En podcast är ett radioprogram som du laddar ner från nätet och lyssnar på i din mobiltelefon eller dator. Stora etablerade mediebolag som Sveriges Radio gör sina program tillgängliga på det här sättet, men framför allt går det att hitta nischade podcasts från andra källor.

Upplägget påminner om det för RSS: Du behöver ett program, en podcast-app, och prenumerationer att fylla det med. Till skillnad från RSS där du själv måste leta reda på prenumerationerna innehåller många podcast-appar en omfattande katalog med podcasts att välja bland, ofta sorterade i olika kategorier. Förhoppningsvis är det därmed enkelt för dig att hitta program som passar dina intressen. ●

Lista!

Appar för podcasts

- Pocketcasts (Android och iOS)
- Stitcher (Android och iOS)
- Instacast (iOS)
- Downcast (iOS)

06 En roll, två mål, tre filter

Efter introduktioner till RSS, Facebook, Twitter och podcasts är grunden nu lagd: Vi har de verktyg som behövs för att kunna sätta upp en effektiv omvärldsbevakning.

Men att veta vilka verktyg som kan användas är en sak. En annan är att använda dem på ett effektivt sätt. Resten av guiden kommer handla om just det, tips och tricks som hjälper dig att få ut så mycket som möjligt av de här verktygen.

De kommande kapitlen innehåller också förslag som i huvudsak inte är knutna till ett visst verktyg. Teknikutvecklingen går snabbt. Befintliga verktyg förändras eller försvinner, nya tillkommer. Men det finns grundprinciper som har en längre livslängd.

Redaktörsrollen

En tidning innehåller mängder av artiklar, men bara några av dem får plats på förstasidan. Urvalet görs av en redaktör, som bland annat värderar innehållet utifrån läsarnas behov och intressen. På

varje sida i tidningen görs dessutom en liknande nyhetsvärdering. Ofta ligger de viktigaste nyheterna tidigt i tidningen, nyheterna i notiserna har värderats lägre och därför fått mindre utrymme och så vidare. Utan redaktörens arbete, med all text huller om buller, skulle det vara svårt att skaffa sig en överblick över tidningens innehåll. Och har man bråttom skulle den rent av bli oläsbar.

En tidning utan redaktörer skulle inte vara helt olikt internet utan sökmotorer och andra tjänster som syftar till att bringa ordning och reda i informationsmassan. Det var väldigt länge sedan det gick att på egen hand hålla koll på allt som publiceras på nätet. Som nätanvändare behöver du skaffa dig redaktörer som hjälper dig att hitta det du är intresserad av. De här redaktörerna kan vara andra människor, men allt fler företag utvecklar tjänster och andra automatiska lösningar som på olika sätt försöker att välja ut artiklar som förhoppningsvis intresserar dig. Kanske har du stött på det engelska uttrycket *content curation*. Det handlar om just det här, att företag eller individer agerar som redaktörer på nätet.

Många av oss har redan ett stort antal redaktörer till vår hjälp och har dessutom själva tagit den rollen gentemot andra utan

- ▶ att kanske tänka på det i just de termerna. .SE:s rapport Svenskarna och Internet 2013 visade att 66 procent av svenska nätanvändare är aktiva på Facebook. Nästan varannan kollar vännernas uppdatering minst en gång om dagen.

Och bland alla statusuppdateringar om det vad som händer i livet finns också många länkar till andra sidor på webben. Vi läser något som är intressant, relevant, roligt eller upprörande och bestämmer oss för att tipsa våra vänner om det.

Mänskligt och automatiskt redaktörskap

Det mänskliga redaktörskapet är det som äger rum på Facebook, Twitter och LinkedIn, plattformar där vi ofta delar länkar med varandra, men också på bloggar och i tips som skickas via e-post eller på andra sätt till en eller flera utvalda personer.

Vännerna på Facebook väljs ofta utifrån personliga relationer snarare än personernas intressen. Det betyder inte att dina vänner inte tipsar om intressanta saker i sina uppdateringar, men den som vill hitta ämnesrelaterade länkar och diskussioner på Facebook bör också rikta blickarna mot Facebooks grupper. Där går att hitta forum för de flesta tänkbara ämnen, och i dem finns ofta både diskussioner och länkar vidare ut på webben.

På Twitter, där relationerna inte måste vara ömsesidiga som på Facebook, är det också enkelt att hitta personer som postar relevanta länkar. Hittar du duktiga bloggare som själva skriver intressant fungerar de också ofta som redaktörer genom att länka till artiklar, undersökningar och andra blogginlägg.

Dessutom har en helt ny affärsnisch uppstått där företag bygger appar för telefoner och pekplattor som fylls med länkar och nyhetssammanfattningar skrivna av redaktörer.

Men att anställa mänskliga redaktörer är inte det enda företagen gör. Flera teknikföretag sätter också datorer att lösa redaktörens uppgift. Med hjälp av datainsamling och algoritmer försöker de räkna sig fram till vad de enskilda användarna är intresserade av och visa "rätt" innehåll för var och en av oss. Genom att logga vad användaren läser, delar vidare och markerar att hen gillar eller inte gillar lär sig tjänsten successivt mer om individens intressen och kan därmed anpassa urvalet efter den kunskapen.

Och så finns det kombinationslösningar, som använder mänskligt urval som grund och sedan skapar exempelvis topp-listor över det som flest användare för tillfället läser.

Lista!

Exempel på nätredaktörer

- Mänskligt redaktörskap – Dem du följer på Twitter, dina vänner på Facebook, appar som Circa och Omni, Facebooks grupper.
- Automatiskt redaktörskap – Zite och Yahoo News Digest.
- Hybrider – Facebook Paper, topp-listor från exempelvis Instapaper, Pocket och Pinboard och Twitters rekommendationer om konton att följa och dagliga sammanfattning via e-post.

De två målen:

Personanpassat och automatiskt

Målsättningen för din omvärldsbevakning är att den ska vara personanpassad och automatisk och därmed kräva så liten insats som möjligt från din sida. Att surfa

från webbplats till webbplats för att kolla om det dykt upp något intressant är inte effektivt. Bättre om nya rubriker från de sajter som du vet att du är intresserad av samlas på ett och samma ställe.

Personanpassningen är ett resultat av det urval som du själv gör av kända källor i kombination med de nya redaktörstjänster som dyker upp. I rätt mix kommer ditt aktiva urval tillsammans med slumpfaktorn i redaktörstjänsterna att ge dig det du behöver. Och kombinationen är viktig: Att bara förlita sig på handplockade källor minskar slumpfaktorn som redaktörstjänsterna för in, att bara förlita sig på redaktörstjänsterna innebär att du riskerar att missa saker som dina favoritkällor publicerar.

Det automatiska är också viktigt. Som vi redan slagit fast är det automatiken som skiljer omvärldsbevakning från sök. Informationen ska komma till dig, du ska inte leta efter den. Självklart kommer du att behöva jobba med urvalet av källor. Men det är inte något du gör dagligen, kanske inte ens en gång i månaden. När du snubblar över ett nytt konto på Twitter som verkar intressant följer du det, när en webbplats inte längre publicerar artiklar som du tar dig tid att läsa raderar du den ur din RSS-läsare. ▶

- Med en personanpassad och automatisk omvärldsbevakning kommer du att behöva lägga minimalt med tid på att hitta saker som du är intresserad av. Istället får du tid att läsa och använda informationen som kommer till dig.

Tre sorters filter

Du ska inte behöva göra manuella sökningar hos Google eller Bing för att hålla dig uppdaterad. Det du är intresserad av ska istället komma till dig automatiskt. Men eftersom mängden ny information som publiceras på nätet varje dag är enorm måste det till ett urval. Vi måste hitta ett sätt att bygga upp filter. Det finns många olika lösningar för att få dessa filter på plats. Men oavsett teknik går de att dela in i tre olika typer.

1. Den kända källan

Den kända källan är den enklaste typen av filter. Det kan vara en nyhetssajt på nätet, en bloggare som du vet skriver underhållande eller avslöjande. Det kan vara en twittrare med bransch koll eller en YouTube-kanal. Att hålla koll på den kända källan är enkelt. I RSS-läsaren skapar du en RSS-prenumeration som ser till att du inte missar nya rubriker på bloggen, nyhetssajten eller i Youtube-kanalen, på Twitter följer du kontot med bransch koll.

2. Det kända ämnet

Det kända ämnet är lite svårare att hålla koll på. Men det går. På Twitter kan du leta upp relevanta hashtaggar. Med söktjänster som Google Alerts och Twinglys bloggsök kan du skapa bevakningar på nätet som ser till att det trillar in nya rubriker i RSS-läsaren så fort det publiceras något nytt som matchar dina sökord. Utmaningen med ämnesbaserade sökningar är att avgränsa dem så pass mycket att flödet inte svämmar över, men inte så kraftigt att det inte innehåller något alls.

3. Den kända platsen

I takt med att allt mer av det som publiceras på nätet, framför allt i sociala medier, kommer från en mobiltelefon ökar också mängden geo-tagat material online. Att något är geo-tagat innebär att det innehåller en gps-position, longitud och latitud, som visar var i världen avsändaren befann sig när hen publicerade bilden på Instagram eller skrev sin tweet.

Det är kanske lättare att se nyttan av källa eller ämne som urvalskriterier i omvärldsbevakning, men också plats kan vara intressant. Restaurang- eller hotellägaren vill kanske se vad gäster twittrar om när de befinner sig i lokalerna, en journalist vill kanske se om det finns några ögonvittnen på olycksplatsen. ●

07

Hitta och hantera

I **takt med att** du hittar allt fler flöden du vill hålla koll på behöver du också skaffa dig strategier för att hantera det som dyker upp i dem. En av de viktigaste är att skilja inflöde från inkorg.

Långt i från allt som kommer i dina RSS-prenumerationer eller det som dem du följer på Twitter skriver är intressant. Dessutom är volymen enorm. Det är därför varken önskvärt eller möjligt att läsa allt. De här källorna representerar därför ett inflöde.

Vad du behöver göra är att hitta ett sätt att upptäcka det som verkar intressant i inflödet och flytta det till en inkorg. Det som hamnar i inkorgen går du sedan igenom och värderar.

Men först något om e-post och RSS.

RSS har vissa likheter med e-post...

En del av det som dyker upp i ditt e-postprogram kan du utan eftertanke avfärda som spam, annat läser du direkt eftersom

det är chefen som är avsändaren och ärenderaden skriker "VIKTIGT". Däremellan hamnar mejl från andra avsändare med andra ärenderader. Några svarar du på senare samma dag, andra får vänta. Somliga mejl sparar du som referensmaterial, mycket slängs direkt.

De tjänster och program för omvärldsbevakning vi gått igenom hanterar du på samma sätt:

1. Du blir uppmärksammad på att något kan vara intressant. Det kan vara en ny rubrik från en sajt du gillar eller en ny tweet från ett konto du följer.
2. Du behöver göra en bedömning om innehållet verkligen är intressant.
3. Det som är intressant tar du hand om på lämpligt sätt: Läser, sparar, skickar vidare, skriver upp på att-göra-listan.

...men också en stor skillnad

Jämfört med e-posten finns det dock en väsentlig skillnad. Sannolikt har du som ambition att kasta åtminstone ett öga på allt som dyker upp i din inkorg i e-postprogrammet för att vara säker på att inte missa något viktigt. Inledningsvis kan du ha samma ambition i din omvärldsbevakning också, men i takt med att du lägger till allt fler källor kommer du antagligen

att märka att du tvingas tänka om. Tiden räcker helt enkelt inte till.

När den dagen kommer då du inte hinner läsa allt som kommer i dina flöden behöver du göra något åt situationen. Det uppenbara är att göra dig av med några källor för att på så sätt minska inflödet. De RSS-prenumerationer och Twitterkonton som du fortsätter att följa sorterar du i prioritetsordning. I de flesta RSS-läsare går det att stoppa in prenumerationerna i olika mappar, på Twitter finns möjligheten att skapa listor med olika konton. Stoppa de RSS-flöden som oftast ger dig vad du vill ha i en mapp, resten i en annan. Ta dig igenom din källor i prioritetsordning. Har du ont om tid, nöj dig med de viktigaste.

Alla RSS-läsare har en knapp som låter dig markera artiklar som lästa. Den ska du också använda flitigt. Om en mapp plötsligt har hundratals olästa artiklar, acceptera att du inte kommer hinna läsa ikapp. Öppna mappen, skumma de viktigaste prenumerationer som finns i den och markera sedan allt som läst.

Ett annat förslag är att separera jakten på saker som ser intressanta ut från tiden då du läser och tar reda på om de verkligen är intressanta. Det finns flera anledningar till det här:

- För det första är det en tempofråga. Att läsa är en långsam aktivitet, att skumma rubriker i RSS-läsaren eller det senaste på Twitter går snabbare.
- För att bedöma om något har potential att vara intressant behöver du inte särskilt mycket energi eller koncentration. Att läsa en längre artikel och verkligen förstå och ta till sig innehållet kräver en helt annan insats.
- Genom att separera jakten på det som verkar intressant från själva läsandet, tittandet eller lyssnandet blir det också möjligt att slänga ett öga i RSS-läsaren när du sitter i en telefonkö eller när det är en kvart kvar tills nästa möte börjar.

Mellan hitta och läsa/titta/lyssna behöver du därför en mellanstation, en plats där du samlar det som verkar intressant. På samma sätt som RSS-läsaren blir ett ställe att titta på för att se allt nytt från de källor du är intresserad av blir den här in-korgen ett ställe att titta på för att se allt det som du bedömt har potential.

En inkorg

På Twitter kan du stjärnmärka tweets som ser intressanta ut. Motsvarande funktion finns i många RSS-läsare. Det kan vara lockande att använda dem för att skapa din

inkorg. Skumma Twitterflödet och stjärnmärk det som verkar intressant, gör sedan om processen med RSS-läsaren.

Problemet är att du då inte har en utan två inkorgar. Dessutom kommer du sannolikt stöta på saker som ser intressant ut på annat håll. En kollega som skickar en länk via e-post, ett föredrag på Youtube som någon tipsar om på Facebook. Hur hanterar du det?

Det finns åtminstone två alternativa lösningar. Den enkla är e-post, att skicka länkar av potentiellt intresse till dig själv – och spara dem i en särskild mapp som du tömmer med jämna mellanrum. E-post har många fördelar. Den främsta är att e-post är ett universellt verktyg. De flesta appar där du läser och hittar information i mobiltelefon och pekplatta har till exempel en funktion för att skicka den aktuella länken via e-post.

Den lite mer avancerade lösningen är att använda någon av nätets alla molntjänster för bokmärken och information. Instapaper och Evernote är två av flera alternativ. Instapaper är en tjänst dit du kan spara artiklar du vill läsa senare, Evernote ett mer långsiktigt arkiv för artiklar, bilder, dokument och annat.

Också här finns ofta möjlighet att spara länkar direkt från apparna i de bärbara

prylarna. Fördelen jämfört med att använda e-posten är att det här är tjänster som också går att använda som arkiv, för texter och dokument som du vill spara efter att du läst dem. Och att de, till skillnad från e-posten, är byggda för ändamålet. Det innebär bland annat ofta funktioner för att tagga innehållet med nyckelord så att det blir enkelt att hitta igen i framtiden.

Varning!

Överadministrera inte!

Om du bara prenumererar på en handfull flöden där det kommer relativt få nya artiklar är det sannolikt att tipsen i det här kapitlet skapar extraarbete som inte ger dig någon nytta. Strunta i så fall i dem! Du ska inte lägga mer tid på att administrera dina RSS-flöden än vad du lägger på att läsa artiklarna i dem.

Men om du efter ett tag upplever att det kommer för mycket i dina flöden, kom då tillbaka och läs tipsen igen. Kanske kan de då ge idéer som hjälper dig att hantera informationsfloden.

Att använda webbläsarens funktioner för bokmärken som inkorg för det som kan vara intressant är också möjligt, men inte lika smidigt som de andra två. Det är inte självklart att bokmärkena i datorns webbläsare synkas med bokmärkena i telefon och platta. Inte heller är det säkert att du bara använder en enda webbläsare, kanske föredrar du Firefox i datorn och Chrome i telefonen. För det mesta är det inte heller lika enkelt att lägga till bokmärken i webbläsaren från andra appar. Ofta går det att öppna en länk från Twitter-appen i webbläsaren i mobilen och därefter bokmärka den. Men jämfört med att skicka som mejl eller spara till någon av molntjänsterna för länkar är det en mer bölig process.

Dags att tömma inkorgen

Ambitionen är att inkorgen ska tömmas, att du ska fatta ett aktivt beslut om varje sak som ligger där:

En del läser du direkt, för att det är kort eller för att du känner att du behöver ta dig an det med en gång.

En del inser du att du vill eller måste läsa, men det är för mycket text för att hinna med nu. Skriv då ut på papper. Eller ännu hellre, använd någon av nätets tjänster som låter dig skapa en virtuell att-läsa-hög. (Se rutan om slopade pappershögar.)

Tips!

Flytta länkmejl automatiskt

Om du väljer att skapa din inkorg för sånt som verkar intressant i ditt e-postprogram, använd då filterfunktionen för att automatiskt flytta dina att-läsa-sen-länkar till rätt mapp.

De flesta e-postprogram och motsvarande tjänster på nätet har funktioner där e-post automatiskt kan flyttas till olika mappar beroende på olika kriterier. Eftersom att-läsa-sen-länkarna främst kommer i mejl som du skickar till dig själv kan du använda din egen e-postadress som ett av kriterierna. Men om du är som andra skickar du mejl till dig själv i många olika ärenden. Om du därför tar som vana att inleda ärenderaden på alla mejl med länkar med exempelvis "Titta på" får du ytterligare ett kännetecken att använda i din filterregel: Alla mejl som kommer från din egen e-postadress och som innehåller orden "Titta på" i ärenderaden ska automatiskt flyttas från inkorgen till Titta på-mappen.

Tips!

Inga fler pappershögar

De där långa artiklarna som du vill läsa men inte hinner med just nu, vad gör du med dem? Skriver ut på papper? Ett bättre alternativ är att använda tjänster som Instapaper och Pocket. De flyttar att-läsa-högen från skrivbordet ut på nätet.

De fungerar som en slags virtuell skrivare. I din webbläsare lägger du till en knapp som med ett klick låter dig spara intressanta texter till Instapaper/Pocket. I din mobiltelefon eller pekplatta kan du sedan bläddra igenom allt du sparar när du befinner dig på bussen på väg hem från jobbet. Många appar i telefon och platta har också funktioner för att spara direkt till tjänsterna.

En del inser du att du inte behöver läsa, men att det kan vara bra att ha som referensmaterial i framtiden. Gör dig då själv en tjänst: Spara det på din egen dators hårddisk! Utgå inte ifrån att du om ett halvår ska lyckas söka dig fram till samma webbsida. Det räcker inte heller med att bara spara länken, artiklar och rapporter i pdf-format försvinner från nätet.

En del av det du sparar är inte sånt du behöver läsa eller titta på, utan sånt du behöver göra. Skriv upp det på din attgöra-lista.

Och slutligen allt det som du inte kan förstå att du tyckte såg intressant ut och därför med gott samvete kan slänga direkt i papperskorgen.

Sortera smart

För att minska risken att du missar sånt som du egentligen skulle vilja läsa är smart sortering en enkel sak du själv kan göra. Efter ett tag kommer du att märka att vissa flöden i din RSS-läsare och vissa konton du följer på Twitter oftare än andra innehåller intressanta saker. Utnyttja då de möjligheter som finns för att dela in källor i olika grupper.

I RSS-läsare finns nästan alltid möjligheten att skapa mappar att stoppa in de olika flödena i. Ett alternativ är givetvis att använda den funktionen för att gruppera RSS-prenumerationerna efter ämne. Men det kan också vara smart och effektivt att lyfta ut de allra bästa flödena och lägga dem i en gemensam mapp. De dagar eller veckor då du inte hinner ta dig igenom allt hinner du förhoppningsvis åtminstone med de där du vet att chansen att hitta guldkorn är som allra störst.

På Twitter finns en funktion för att skapa vad som kallas för listor. I praktiken är det samma sak som mappar i RSS-läsaren: Ett sätt att gruppera Twitter-konton på olika sätt. Om du en dag upptäcker att du börjat följa så många konton på Twitter att du sannolikt missar vad dina favoritkonton twittrar om, stoppa då in dem i en gemensam lista. Men var observant: Listor på Twitter kan vara privata eller offentliga. Om du inte vill att andra ska se vilka listor du skapar och vilka konton du lägger till på dem, välj att göra dem privata.

Både i RSS-läsaren och på Twitter kan det också vara en idé att skapa en mapp respektive lista för de källor som inte publicerar nya inlägg så ofta. Lägg de tillsammans med flöden med betydligt högre publiceringstakt riskerar de långsamma att drunkna. Att ha dem för sig själva ökar chansen för att du upptäcker dem. Plötsligt står det en etta vid mappen för långsamma RSS-flöden och du vet att det finns ett nytt inlägg att läsa.

Ett exempel på hur RSS-prenumerationerna kan sorteras i olika mappar:

1. *Ego* innehåller bland annat flöden från egna webbplatser, för att hålla koll på att nya inlägg publicerats som de ska. I den här mappen finns också RSS-flöden

från sökmotorer där stående sökningar letar efter egennamn eller företaget.

2. *Vänner* innehåller RSS-flöden från vänners eller kollegors bloggar. Genom att placera dem i en egen mapp missar du inte nya inlägg.
3. *Folkvalt* är RSS-flöden som innehåller länkar som andra nätanvändare på ett eller annat sätt valt ut. Här kan exempelvis flöden från läs-senare-tjänsten Instapaper finnas, som varje dag till exempel visar vilken it- respektive teknikartikel som flest användare sparar.

Tips!

Lista Twitterkonto du inte följer

Du måste inte följa ett konto på Twitter för att kunna lägga till det i en lista. Vill du hålla koll på ett konto utan att följa det kan du alltså istället lägga till det på en lista.

4. *Dagligen* innehåller de RSS-flöden du helst vill hinna titta på varje dag.
5. *Tjänster* är RSS-flöden från de företag där du är kund.
6. *Långsamma flöden* är de som sällan publicerar nya artiklar. Genom att samla dem i en mapp minskar risken för att du missar när en ny text dyker upp.
7. *Mer sällan* innehåller RSS-flöden som du inte känner att du behöver titta på varje dag, utan skummar igenom då och då.
8. *Tillfälligt* är en mapp med tillfälliga flöden som du bara behöver under en kortare period.

Undvik nyhetsbrev om det finns alternativ

I e-postprogrammets inkorg blandas viktiga mejl från kollegor med spam och annat som inte är särskilt intressant.

Ett tips är därför att inte använda e-post för omvärldsbevakning, utan istället använda de lösningar som föreslås i den här guiden. Utan en massa nyhetsbrev i inkorgen minskar risken från att viktiga mejl försvinner i bruset. Låt e-posten i första hand vara ett verktyg för kommunikation med andra människor, inte platsen där du sköter din omvärldsbevakning.

Men principen om att inte låta omvärldsbevakningens flöden hamna i e-postens inkorg har två viktiga undantag: Om du har behov av att hålla dig uppdaterad om väldigt få källor är det sannolikt enklare att välja ett nyhetsbrev via e-post än att skapa ett helt nytt system för omvärldsbevakning med RSS och Twitter.

Men det kan också vara så att vissa källor skickar ut information som oftast eller till och med alltid är väldigt viktig. Om du är som de flesta andra har du bättre koll på vad som kommer till e-postens inkorg än vad som händer i RSS-läsaren. Då är det givetvis också bättre att prenumerera på de flödena via e-post så att du får informationen så snabbt som möjligt.

Tips!

Låt det plinga i mobilen

På nätet finns tjänster som bland annat kan bevaka det som publiceras i ett RSS-flöde och skicka information som ett meddelande till din mobiltelefon. Zapier och Ifttt är två sådana tjänster, Boxcar och Pushover två mobilappar som kan ta emot meddelanden.

Om du har RSS-flöden som publicerar särskilt viktig information och där du vill veta det direkt kan en sådan kombination av tjänst och app hjälpa dig.

Ifttt och Zapier kan också användas för att förenkla omvärldsbevakningen på många andra sätt. Ta dig gärna tid att utforska de båda tjänsterna.

Aktiv omvärldsbevakning

Omvärldsbevakning är information som kommer till dig automatiskt, som du upptäcker. Sök är när du aktivt letar efter information. Den gränsdragningen mellan bevakning och sök gjorde vi i det första kapitlet. Men omvärldsbevakning kan också ha mer aktiva inslag.

Kanske jobbar du i en organisation som behöver följa en händelseutveckling i realtid. Har det hänt en större olycka kan det vara möjligt att använda gps-baserade sökningar på exempelvis Twitter och Instagram för att hitta information om läget på platsen. Eller så är du intresserad av att komma så nära en stor världshändelse som möjligt, och letar efter personer

som befinner sig på plats och bloggar eller twittrar om det.

Här kan de olika tjänsternas platsbaserade sökfunktioner vara till stor hjälp. Meddelanden på Twitter som skickas från mobiltelefoner är ofta försedda med en gps-tag. Bambuser, den svensk utvecklade tjänsten som gör det möjligt att direktsända video från en mobiltelefon, har en kartbaserad sökfunktion där det går att leta efter live-strömmar från olika platser i världen.

Att omvärldsbevakningen normalt är passiv betyder inte heller att man ska vara passiv i sitt arbete med flödena. Ett RSS-flöde som spelat ut sin roll bör raderas, nya relevanta läggas till. ●

08 Källkritik

Traditionellt har källkritik handlat om vem det är som säger något. Vem är hen, vems ärenden går hen, vad är egentligen syftet med informationen som sprids?

Det källkritiska förhållningssättet måste du absolut ha med dig i din omvärldsbevakning också. Att kontrollera att en person är den som den utger sig för att vara kan vara svårt. De flesta tjänster på nätet gör ingen som helst identitetskontroll innan ett konto skapas. Som informationskonsument får du istället göra bedömningar: Är det som påstås rimligt? Hur länge har bloggen/twitterkontot funnits? Vad skriver det om? Vilka andra twitterkonton interagerar det med?

Men på nätet kan ytterligare en typ av källkritik behövas, en källkritik mot alla de algoritmer och filter som väljer ut vad du får se och väljer bort sånt som inte visas för dig.

Facebook är ett bra exempel. I augusti 2013 publicerade företaget ett bloggin-

lägg om hur tekniken bakom Facebook-flödet fungerade då¹. I inlägget kan man läsa att det i snitt väntar runt 1 500 nya händelser i form av uppdateringar och bilder från vänner, från sidor och så vidare varje gång en användare loggar in på Facebook. Företagets algoritmer försöker hitta de mest relevanta uppdateringarna och visa dem för dig. I genomsnitt väljs 300 av de 1 500 ut varje dag. När du väljer att ge något en tumme upp skickar du samtidigt en signal till Facebooks algoritmer om att det är något du vill se. Väljer du att dölja något är också det en signal. Och så vidare.

Många andra tjänster på nätet fungerar på samma sätt: Google tar hänsyn till en mängd faktorer när resultatet på en sökförfråga sammanställs och det är ovanligt att två personer som söker på samma ord får olika förslag i träfflistan. Zite är ett annat exempel. Appen hämtar in artiklar och blogginlägg från ett stort antal källor på

¹ <https://www.facebook.com/business/news/News-Feed-FYI-A-Window-Into-News-Feed/>

nätet och presenterar ett urval i ett magasinliknande format. Och urvalet baseras på den enskilda användaren och hur hen har använt appen.

Många, bland andra den amerikanska författaren och debattören Eli Pariser, har varnat för något som kallas "filterbubblan". De ser ett potentiellt demokratiproblem: Om alla får personanpassad information och personanpassningen ständigt förfinas och förbättras kommer vi allt mer sällan träffa på information som går tvärs emot våra befintliga åsikter.

Sökmotorn Duck Duck Go har i annonskampanjer i USA profilerat sig som en sökmotor där man som användare inte får ett personanpassat resultat. Istället får alla som söker på en viss term samma sökresultat.

Det går dock att fråga sig om det verkligen är ett sätt att lösa problematiken med filterbubblan. Om Duck Duck Go blev den dominerande sökmotorn, skulle vi

då alla inte bara vara inneslutna i en och samma filterbubbla? Personanpassningen innebär trots allt att kollegor på en arbetsplats har läst olika saker om samma aktuella ämne och därmed kan ha med sig olika infallsvinklar till diskussionen kring lunchbordet.

Men oavsett om man hör till dem som ser filterbubblan som ett stort problem eller dem som menar att riskerna är överdrivna bör man som nätanvändare vara medveten om att personanpassning sker och att det därför finns skäl att aktivt söka olika källor och att använda olika tjänster när man gör research eller bevakar ett visst ämne. Särskilt om ämnet är kontroversiellt och det finns anledning att vara orolig för att tjänsterna som används i första hand väljer ut en viss typ av information. ●

09 Betaltjänsterna

Det här Internetguiden fokuserar på lösningar för omvärldsbevakning som antingen är gratis eller bara kostar några hundralappar per år. För den som har en större budget finns det en uppsjö av tjänster för omvärldsbevakning att välja bland.

I grund och botten påminner de till stor del om vad som är möjligt att åstadkomma med en RSS-läsare, ett urval lämpliga RSS-prenumerationer och sökfunktioner som bygger på RSS. Men för att motivera den högre prislappen tillkommer givetvis ytterligare funktioner.

Exempel på vad betaltjänsterna kan erbjuda är bland annat:

- Kvantifiering av data. Ett större företag omnämns antagligen så många gånger i sociala medier att det inte är möjligt att titta på varje enskilt inlägg. Då kan kvantifiering vara ett sätt att upptäcka när något extraordinärt händer: Om antalet omnämningar på Facebook eller Twitter plötsligt fördubblas jämfört med normalt kan det finnas anledning att dyka ner i flödet och försöka ta reda på varför.
- Semantisk analys av det som skrivs. Vissa system kan inte bara hitta inlägg där ett företag omnämns utan också avgöra om sammanhanget är positivt och negativt. Även denna information går att koppla till en kvantitativ analys: Ökar plötsligt de negativa kommentarerna?
- Bättre bevakning av Twitter och Facebook. Att hitta gratisverktyg som hänger med i det höga tempot på Twitter eller samlar in offentlig information från Facebook är svårt. Bland betaltjänsterna finns det flera som gör det.
- Bättre bevakning av traditionella medier. Hos en del av betaltjänsterna är det möjligt att bevaka hur företaget omnämns i traditionella medier. ●

Läs på nätet redan idag

På Internetguidernas webbplats hittar du presentationer av alla publikationer. Du kan läsa dem direkt på webben eller ladda ner pdf-versioner. Det finns guider för dig som vill lära dig mer om webbpublicering, nätets infrastruktur, upphovsrätt, integritet, yttrandefrihet, e-handel, omvärldsbevakning, barn och unga på Internet, statistik och mycket mer. Du kan beställa en gratis prenumeration på nyttigvna guider genom att skicka namn och adress till publikationer@iis.se.

Källkritik på Internet

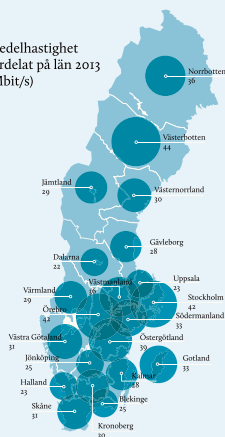
En kritisk hållning till innehållet på Internet borde vara en del av allas digitala vardag. Men för att kunna värdera trovärdigheten hos informationen på nätet behövs verktyg och även grundläggande kunskaper om hur webben fungerar. Oavsett om du surfar för nöjes skull eller arbetar med informationsinhämtning finns det metoder att tillgå i sökandet efter fakta och sanningar på nätet. Guiden tar upp allt från traditionell källkritik till hur du spårar upp nättjänsters geografiska hemvist.

Domännamn – allt du vill veta om din adress på nätet

Den här guiden ger dig användbara tips om hur du kan använda .se-domäner i din verksamhet och vardag. Vi har intervjuat sex domäninnehavare om hur de använder sin identitet på nätet och vad adresserna under .se betyder för dem idag och i framtiden.

Medelhastighet
fördelat på län 2013
(Mbit/s)

Internetstatistik.se

På internetstatistik.se samlar och lyfter vi fram statistik om Internet i Sverige. Här hittar du bland annat den årliga rapporten Svenskarna och internet. <http://www.internetstatistik.se/>

Här hittar du alla Internetguider:

<https://www.iis.se/guider>

Missa inte .SE-bloggen!

Här skriver .SE:s medarbetare om Internet och Internetrelaterade ämnen sett ur alla möjliga vinklar och vrår. Du får tips, information, kommentarer till aktuella händelser och mycket mer.

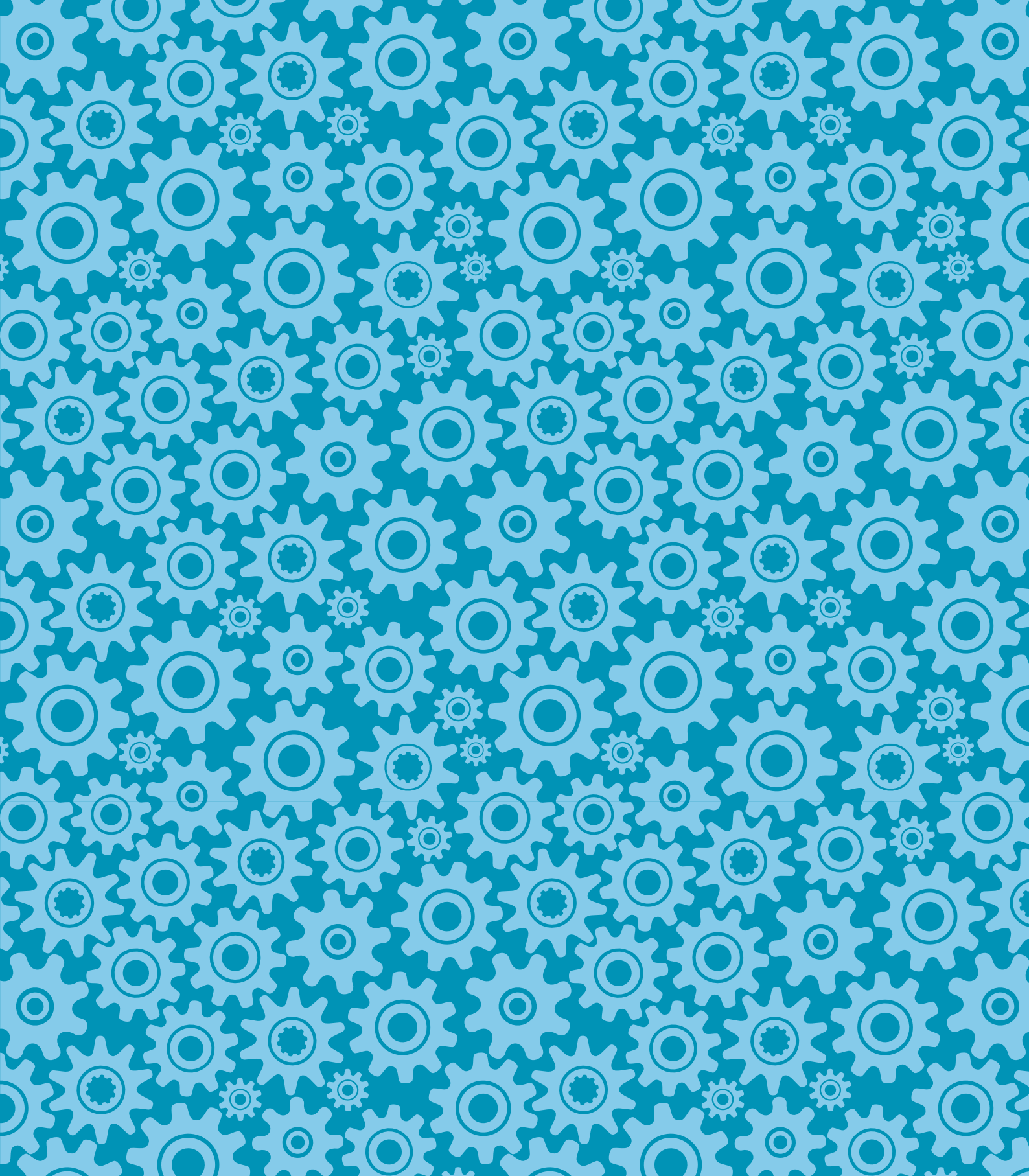
Häng med på:

<https://www.iis.se/blogg>

Varje ny .se-adress bidrar till utvecklingen av internet

.SE (Stiftelsen för Internetinfrastruktur) ansvarar för internets svenska toppdomän och administrerar registreringen av domännamn under .se. Överskottet från registreringsavgifterna för domännamn investeras i internetutveckling som gagnar alla internetanvändare, bland annat den här Internetguiden!

.SE (Stiftelsen för Internetinfrastruktur) vill på olika sätt främja en positiv utveckling av Internet i Sverige. En av våra viktigaste målsättningar är att alla ska kunna ta tillvara på nätets möjligheter. Därför publicerar vi lärorika Internetguider inom olika spännande ämnen. Det finns praktiska guider för dig som vill börja blogga, teknikguider för dig som undrar hur mejlen du skickar når fram till rätt mottagare och guider som förklarar vem som egentligen bestämmer på nätet.

.SE:s Internetguider är gratis. Beställ eller läs dem online: www.iis.se/guider

.SE (Stiftelsen för Internetinfrastruktur)
Box 7399, 103 91 Stockholm
Tel 08-452 35 00, Fax 08-452 35 02
Org. nr 802405-0190, www.iis.se

ISBN 978-91-87437-11-3

9 789187 437113

.se
Vi driver Internet framåt